

SVENSK JAKT

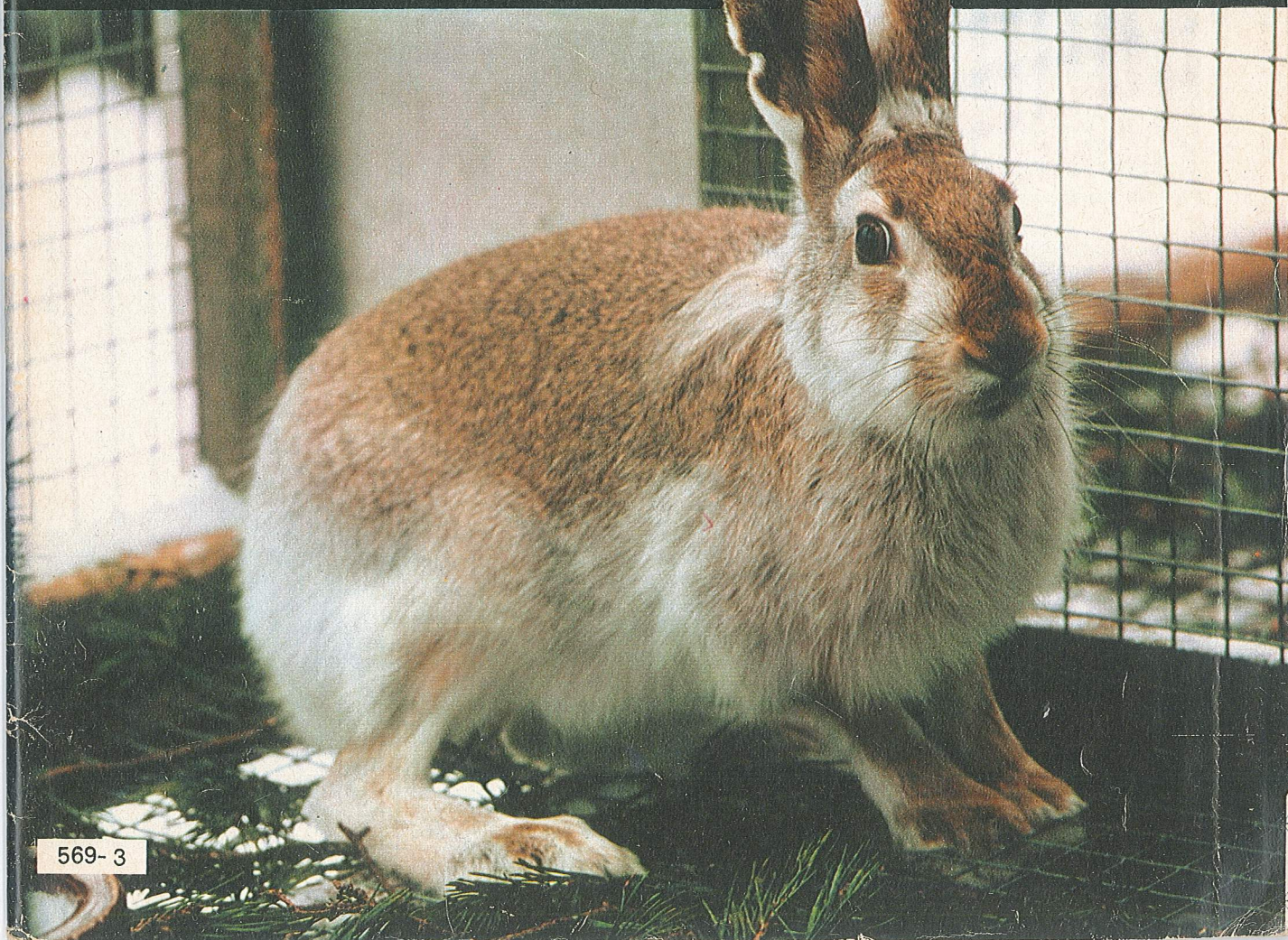
1979 MARS

3

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDETS TIDSKRIFT. Pris 8:00 inkl. moms.

Kan
åderförkalkningens
gåta lösas
med hjälp av **svenska
har-bastarder?**

Sid 142

569-3

Skelettskador hos räv

Åren 1965 till 1969 insamlades bl a skelettdelar från rävar som skjutits i Lappland, Jämtland, Härjedalen, Värmland, Uppland, Södermanland, Skåne och Blekinge. Rapporten baserar sig på undersökningar av mer än 30 000 hela skelettdelar i form av skallar och ben (överarms-, underarms-, lår- och skenben) från inalles 6 391 rävar.

Varje benbit har undersökts på gamla skador, och allvarligt skadade skelettdelar har röntgats. Med allvarlig skada avses här fall med kraftig extra benpålagring, oftast orsakad av regelrätta benbrott där delarna förskjutits kraftigt före hopläkningen. En annan typ av allvarlig skada är avkapade nosar, dvs att den främre delen av nosen med alla framtänderna saknas.

I de fall röntgenbilderna visat att metallsplitter finns inlagrat inne i det skadade benet, men yttre färska skador saknas, har den gamla skadan bedömts som orsakad av jakt. Smärre skelettskador har inte röntgats och de redovisas inte heller i det här arbetet. Andelen skelettskador orsakad av jakt får

Zoologen Jan Englund redovisar i denna artikel för oss jägare mycket nedslående siffror på skador orsakade av jakt på rävar. Hans omfattande material, insamlat av rävjägare från Lappland till Skåne, visar att en mycket stor del av rävarna haft gamla skottskador. Insamlingen skedde åren 1965-69. Vi hoppas att skjutskicklighet och jägarmoral förbättrats sedan dess. Frågan Englund ställer är: Hur stort lidande för djuren är vi beredda att acceptera?

Av Jan Englund

nog därför anses vara högre än vad data här antyder.

Ökar med åldern

Redan tidigt under rävens första levnadshöst blir många allvarligt skadade, speciellt i Skåne och Blekinge. Påfallande många där är även bevisligen skadskjutna. Risken att bli skadad ökar naturligtvis med tiden, och som synes i figur 5 stiger procenten skadade snabbt med åldern.

Av rävar som är mer än 3 år gamla har, beroende på levnadsort, mellan 2 och 15 % allvarliga benbrott, som bevisligen orsakats av påskjutningar. Allvarliga skelettskador utan inlagrat blysplitter föreligger dessutom hos ytterligare 8 till 15 %.

Ser man på stammarna som helhet med den åldersstruktur de har kommer man till att 1,5 till 8,5 % är bevisligen allvarligt skottskadade medan ytterligare 4,5 till 12,5 % haft allvarliga skelettskador av okänt ursprung.

Värst i söder

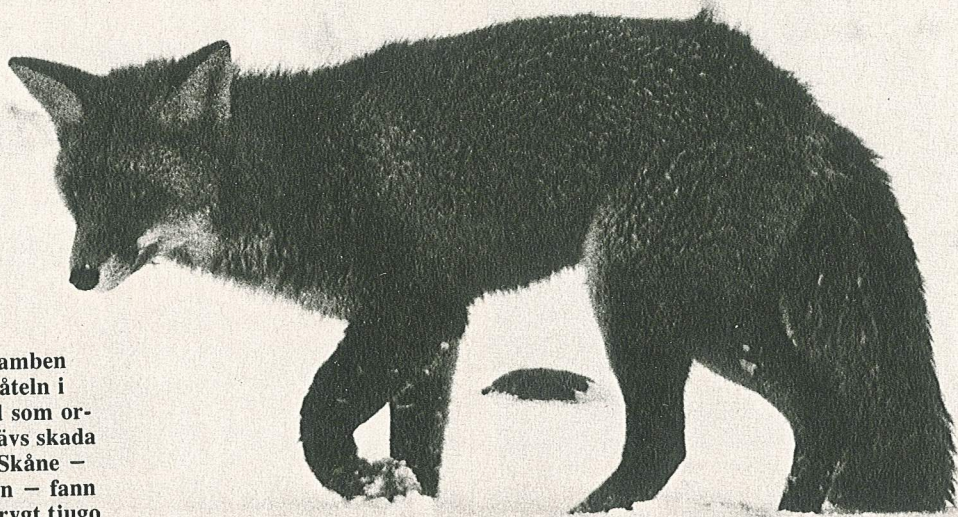
Som framgår av figuren tycks förhållandena vara sämst i söder där sannolikt både jakt och trafik är intensivast. Men här finns nog inte hela sanningen med. Vad som anges är nämligen endast procenten allvarligt skadade rävar som överlevt och läkt ut skadan. Självfallet undkommer många rävar, som blivit trafik- eller skottskadade, men som sedan dör efter kortare eller

längre tids pina, antingen av de direkta skadorna eller av svält som en följd av dessa. Om exempelvis sorren slår fel i Norrland, temperaturen ligger kring minus 20° C och snödjupet kring metern, får rävar med ett avskjutet ben klara av försörjningen. Den lägre andelen allvarliga skador som noterats i de nordligare trakterna är nog därför delvis orsakad av en högre dödlighet bland rävarna där. Men liknande fall måste även finnas i Sydsverige även om de inte är lika vanliga.

Skall man bedöma exempelvis jakten från djurvänlighetssynpunkt kan förhållandena sålunda vara värre än vad figur 5 i förstone antyder.

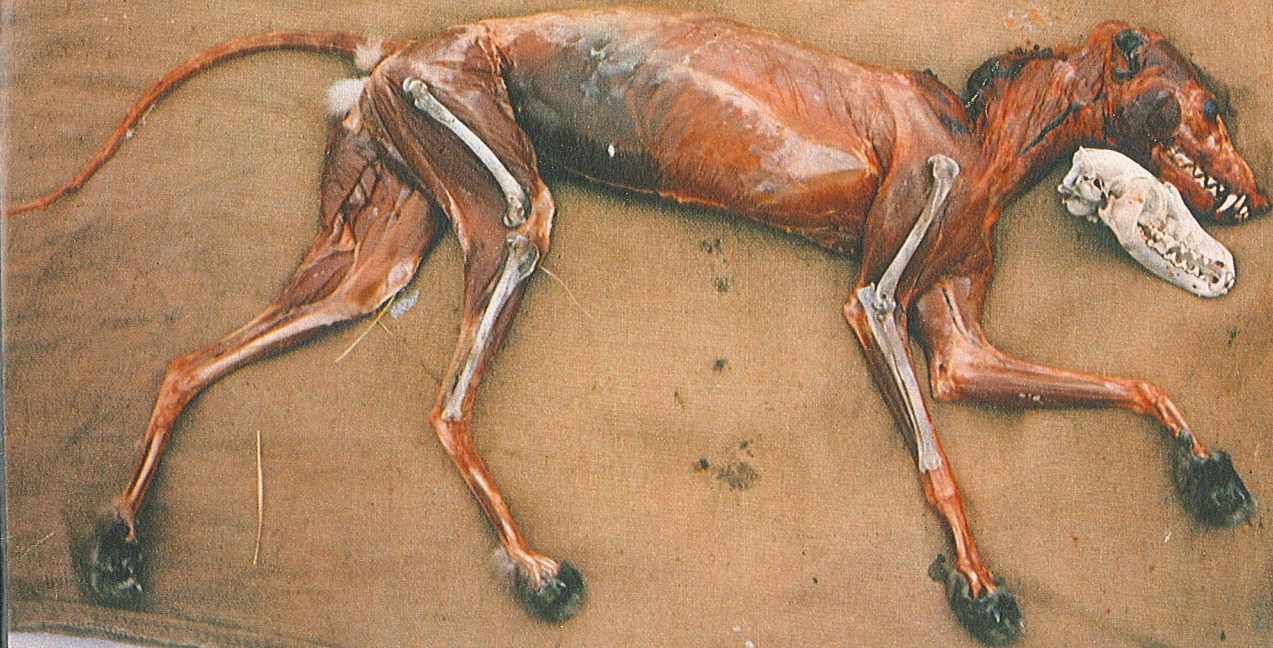
Frakturer utan bly

I landskapen Lappland, Jämtland och Härjedalen har 1,4 % av rävarna allvarliga skador med blyrester i benen, medan den totala andelen allvarligt skadade rävar är 6,8 %. Motsvarande siffror för exempelvis Skåne-Blekinge är 8,7 resp 20,4 %. Det betyder att endast omkring 20 till 40 % av de allvarligt skadade rävarna bevisligen varit påskjutna. Vad har

Med obrukbara framben närmar sig räven åteln i fullt dagsljus. Vad som orsakat just denna rävs skada vet vi inte, men i Skåne – där bilden är tagen – fann Jan Englund att drygt tjugo procent av rävarna hade allvarliga skall- och benskador, varav knappt nio procent bevisligen berodde på påskjutning. Foto: Henrik Ekman

Undersökningen omfattade endast skalle och extremitetsben utom tassar.

då orsakat resten av skadorna, dvs majoriteten av dem? Är det troligt att rävarna själva bryter benen när de springer omkring ute i naturen? Eller skulle trafiken i exempelvis Norrland kunna orsaka 80 % av de allvarliga skadorna och jakten bara 20 %? Jag tror inte på det. Det kan därför vara intressant att se vad den militära forskningen kommit fram till beträffande skottverkan.

Man säger där i en rapport att drygt 20 % av rena muskelträffar i låren på nersövda grisar leder till benbrott orsakad av tryckvågen. En kula som lämnar tillräckligt med energi i mjukvävnaderna, vilket en halvmantlad kula gör, behöver således aldrig nudda ett ben för att slå av det.

Kanske än värre

En del av, ja kanske t o m en stor del av de allvarliga skadorna, dvs de med okänt ursprung, kan således ha orsakats vid jakt. Det betyder att i Lappland-Jämtland-Härjedalen resp Värmland är mellan 1,4 % (de med blyrester) och 6,8 % av rävarna allvarligt skadskjutna. Motsvarande värden för Uppland-Södermanland ligger mellan 2,8 och 9,5 % och för Skåne-Blekinge mellan 8,7 och 20,8 %. Läger man till detta det faktum att skallen och benen, vilka är de enda delar som här har undersökts (tassarna ingår ej), grovt sett endast utgör ca 20 % av träffytan på räven och därtill alla fallen av rävar som så småningom torde dö efter påskjutning och alltså inte alls kommer med i ett sådant här material, kan resultatet bli än värre. (*Flertalet rävjägare torde inte skjuta räv med kula, i vart fall inte med halvmantel. Ett frågetecken sätter vi även för Englands jämförelse med de militära »grisskjutningarna».* Reds. anm.)

Hur många hade visat sig skadskjutna om man haft hela kropparna att undersöka? En fingervisning därom kan man få från snarade Norrlandsrävar som avlivats med kula. 13 rävar av 41 hade nämligen hagel under skinnet och tre av dem hade oläkta hål rätt genom kroppen från tidigare påskjutning med kula. Här var således minst 39 % påskjutna sedan gammalt.

Hur kan det vara möjligt att så här många rävar skadskjuts? Jo, jaktmetoden i kombination med en inte alltför ovanlig nonchalans mot räven bäddar för det. Praktiskt taget alla rävar som skjuts tas antingen vid drev-, klapp- eller åteljakt eller också fångas de i fälla. I de två förstnämnda fallen skjuter man mot springande mål och vid åteljakt siktar man så gott det går, där man sitter i halvmörkret. Rävar fångade i fälla är visserligen inte aktuella här då de sällan kommer undan. Men även fällan bör granskas från djurvänlighetssynpunkt, då rävarna ofta tuggar på virket i sina försök att ta sig ut. Så långt är väl problemet inte så stort, men skadorna på fällan lagas med spik och bräder varigenom nästa räv kan gnaga sönder sig på spikarna. Skador på tänder och käkar av det slag man ser hos saxfångade rävar kan därför förekomma också på dem som fångats i fälla.

Svår fråga

Innan vi vet mer om hur ofta det skjuts bom vid de olika jaktsätten får vi således behandla dem i klump. Den fråga man då ställer sig är om vi kan acceptera jakt på räv. Eller formulerat på ett annat sätt: hur mycket får vi plåga djuren för att få ha si eller så roligt? Det här är en svår fråga för mig, men som tur är har vi experter

på området. Jag tänker närmast på de veterinärer som i sina remissvar över fotsnaran gett riktlinjerna för vad som kan accepteras. Deras expertord dömde nämligen ut snaran varigenom Naturvårdsverket helt följdriktigt (?) förbjöd den i humanitetens tecken. Ifall någon miss tror mig på mitt ord, så tillåt mig plocka några citat ur remisserna.

»Det bör vara ett oavvisligt krav på en jaktmetod att det jagade djuret dödas snabbt och i samband med jakten åsamkas så ringa ångest som möjligt. Enligt ... mening fyller fotsnaran, bl a av vad som kan utläsas ur Englands rapport, inte detta krav» (77.10.05). Ett annat exempel: »Av två onda ting väljer man naturligtvis det minst onda, och måste man för att t ex hindra smittspridning utrota rävstammen inom ett visst område, så kan man nödgas tillgripa även så motbjudande metoder som snarning ... Min uppfattning är således att metoden skall tillåtas endast i rena undantagsfall och då andra humanare metoder ej givit resultat» (77.05.04). Eller: »Min grundinställning är att räv fångst med snara, giller eller fälla ej behöver och ej borde förekomma i länet» (76.09.09).

Oacceptabelt?

En skadefrekvens om 5 %, där endast 1 % är av benbrottskaraktär (resten av skadorna är mycket lindrigare) och där rävarna avlivs inom 16 timmar är således enligt samtliga experter uppfattning helt oacceptabel. Ja, någon sa ju t o m »så motbjudande metoder» och hänvisade istället till djurvänligare metoder.

Som redan framhållits i denna artikel har mellan 1,4 och 6,8 % av Norrlandsrävarna, 2,8 och 9,5 % av rävarna i Mälardalen och mellan 8,7 och 20,8 % av rävarna längst i söder allvarliga skelettskador av de sk djurvänliga jaktmetoderna. Tiden dessa djur lidit innan skelettskadorna läkt ut är väsentligt längre än 16 timmar. Det rör sig snarare om veckor eller kanske t o m månader. Och att många dessutom sakteliga dör direkt av skadorna eller av svält, det vet vi också. Vi vet bara inte hur många. Och som sagt har endast skador på skallar och ben redovisats. Räven med skadskjutna tasserna, som finns återgiven härintill t ex, ingår således inte i materialet. Benet var nämligen oskadat.

Tre möjligheter

I det här läget måste nuvarande bestämmelser ändras och endast någon av följande tre möjligheter föreligger.

Antingen kan man vidhålla att snaran är alltför grym för att tillåtas till dess någon viss form bevisats vara någorlunda djurvänlig. Eller också måste man acceptera ett större lidande för rävarna än vad man tidigare varit beredd till. Accepterar man endast en liten höjning av lidandet skall snarning tillåtas men övriga jaktsätt förbjudas. Det tredje alternativet är att tillåta både snarning och alla andra i dag tillåtna jaktsätt.

Skärpning!

Det sista alternativet är kanske det politiskt enda möjliga. Att acceptera mer lidande för räven därför att man annars stöter sig med för många människor ökar däremot knappast förtroendet för de professionella tyckarna på det här området. För rävens del får man då hoppas att ni jägare skärper er, för så illa som framtagna fakta antyder får det inte vara.

3,7 och
längst i
lettska-
rvänliga
en des-
skelett-
väsent-
timmar.
om vec-
m må-
ga dess-
direkt
v svält,
Vi vet
ga. Och
skador
redovi-
d den
i, som
härintill
inte i
ar näm-

ter
e nuva-
ändras
av följ-
er före-

an vid-
allt för
tas till
erm be-
orlunda
också
era ett
rävarna
re varit
epterar
en höj-
skall
en övri-
as. Det
är att
ng och
tillätna

vet är
it enda
era mer
erför att
ig med
ör ökar
förtro-
sionella
områ-
är man
jägare
så illa

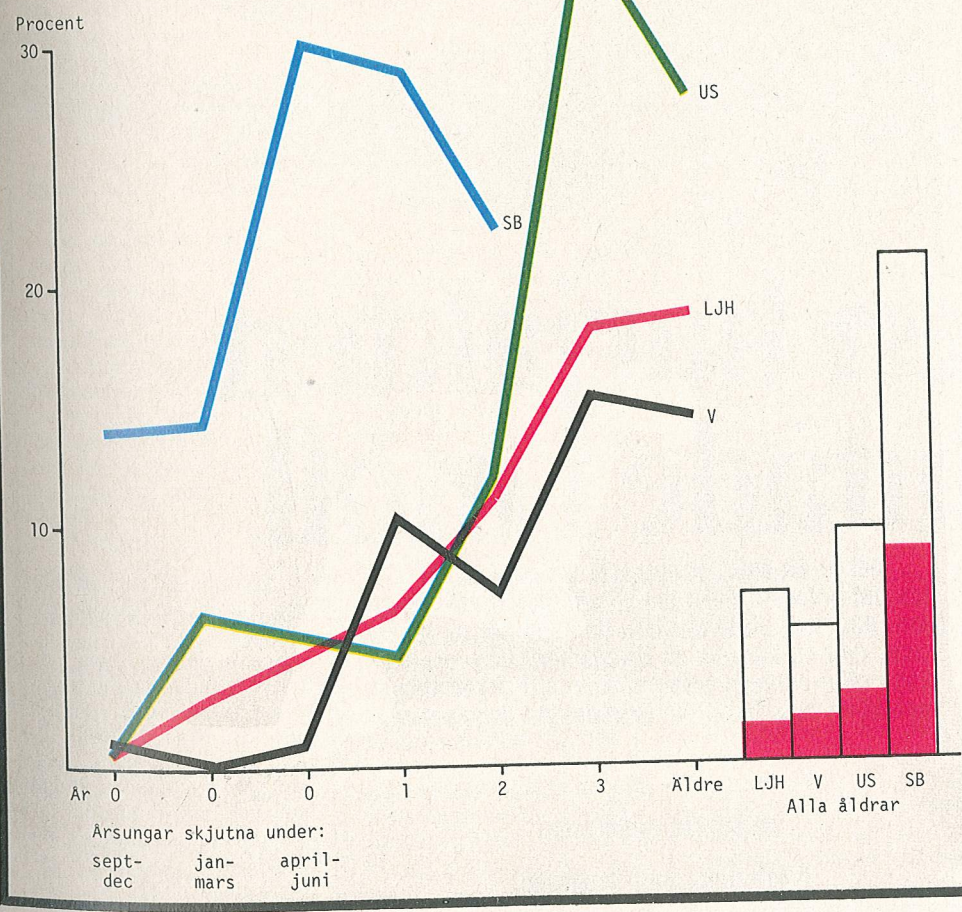

Gamla skelettskador. Den övre med blyrester.

Röntgenbilder av rävbena, varav tredje benet från vänster har inkapslade blysplitter.

LJH = Lappland - Jämtland - Härjedalen
V = Värmland
US = Uppland - Södermanland
SB = Skåne - Blekinge

Kurvorna anger procenten rävar i olika åldrar med allvarliga skelettskador. Staplarna visar samma sak för hela rävstammarna i respektive område med den åldersstruktur de har där. Den färgade delen av staplarna anger procenten rävar med inlagrat blysplitter.

Årsungar skjutna under:
sept-dec jan-mars april-juni